

NAC 2007

BRIEVEN

Duits socialisme

In zijn bespreking van J. A. A. van Doorns *Duits socialisme* (Boeken 06.07.07) slaat H.W. von der Dunk de spijker op de kop waar hij Baudelaires uitspraak aanhaalt dat het de truc van de duivel is om ons wijs te maken dat hij niet bestaat. In een van zijn columns beweerde Van Doorn eens dat onder Hitler de economie floreerde en dat maar weinigen dat feit willen erkennen. Maar vlak na de machtsovername in januari 1933 lieten de nationaal-socialisten, socialisten en communisten oppakken en gevangen zetten waar nooit meer iets van is vernomen. Zou de SPD dat ook gedaan hebben als ze ooit aan de macht was gekomen? En wat er in de jaren die volgden met talloze andere tegenstanders van het nazi-regime is gebeurd, is genoegzaam bekend. Ook achter het masker van de succesvolle economie waar het oorlogswapen werd gesmeed, schuilde de vervaarlijke duivel die Van Doorn verkiest te veronachtza-

men. Dat de SPD verzuimde het potentieel aan jeugd aan te spreken en de nazi's dat wel deden, is nog daaraan toe. Dat maakt de nazi's nog niet succesvol en zo al, dan toch helemaal niet meer wanneer blijkt dat de 'triomf van de wil' erop neerkomt de jeugd aan te zetten tot schaamteloze agressie jegens onschuldige derden dan wel diezelfde jeugd te dwingen daaraan mee te doen op straffe van de gang naar het concentratiekamp. Nee, zo'n 'triomf' is niet de mijne.

Willibrord Boemsterboer, Maastricht

Hirschfeld 3

In Boeken 15.06.07 verscheen Frits Bolkesteins recensie van de recente Max Hirschfeld-biografie van Fennema en Rheinsburger. Tegen een aantal onjuistheden en onvolledigheden in de uitspraken die Bolkestein deed over mijn Hirschfeld-biografie uit 2004, heb ik bezwaar aangetekend in een brief die een week later in Boeken gepubliceerd is. In mijn verweer bracht ik onder meer een inlichtingenrapport ter sprake waarin een scherp oordeel wordt uitgesproken over Hirschfelds opstelling tijdens de bezetting. Fennema is daar in een brief op teruggekomen (Boeken

06.07.07) en verwijt mij Hirschfeld zwart te maken door een obscuur rapport in het geding te brengen.

De lezer heeft er recht op te weten om wat voor rapport het gaat. Het is in september 1943 uitgebracht aan de uitgeweken regering in Londen door Bureau Inlichtingen, speciaal ingesteld om de regering op de hoogte te houden over de ontwikkelingen in bezet gebied. Het rapport is gebaseerd op informatie van ambtenaren van Hirschfelds eigen ministerie en uitvoerende diensten. Het is te vinden in het archief van Bureau Inlichtingen dat zich bij het Nationaal archief bevindt. De exacte bronvermelding staat op blz. 403 van mijn boek.

Het rapport bevat zelfs een voorspelling over hoe hoge ambtenaren en directeuren van Rijksbureaus zich na de oorlog ten aanzien van Hirschfeld zouden gaan opstellen: 'zij zullen hem niet afvallen'. Deze voorspelling is twee jaar later volledig uitgekomen.

Het gaat hier om een respectabele bron waar niemand die zich over Hirschfelds opstelling tijdens de bezetting een oordeel wil vormen, omheenkant.

Arie van der Zwan, Amsterdam